

דיני בין המצרים (תשפ"ב)

נישואים, אירוסין בימים אלו

א. נוהגים שאין נישואים נשים מייז בתמוז ואילך עד לאחר ט' באב (רמ"א תקנ"א ס"ב והספרדים מקילים עד ר"ח אב כדעת המחבר שם, ואמנם הרבה מהספרדים מחמירים בזה משום שאין סימן ברכה להתחתן בימים אלו וכמבואר בשדי חמד ח"ו בין המצרים סוס"ב).

ב. מותר לעשות אירוסין וכתובת תנאים עם סעודה בבין המצרים מייז בתמוז עד ר"ח אב **בלא ריקודים ומחולות**, אבל מר"ח אב אסור לעשות סעודה ואפילו בשבת, ואולם עושים אירוסין וכתובת תנאים עם מיני מזונות וכיבוד קל (מ"ב תקנ"א סקט"ז וסקט"ט ושעה"צ ס"ק כ"ו), ומותרים החתן והכלה ללבוש בגדי שבת כרגיל (הגרש"ז אויערבך זצ"ל).

ריקודים וכלי זמר

ג. אסור לעשות ריקודים ומחולות מייז בתמוז ואילך (ע"י מ"ב שם סקט"ז), ובכלל זה אסור לנגן בכלי נגינה (ע"י ביאור"ל שם ס"ב), וכן אסור לשמוע קלטות של שירים עם כלי זמר (שו"ת אגרות משה או"ח ח"א סי' קס"ו ושו"ת שבט הלוי ח"ח כ"ז ב').

ד. י"א שאסור לשמוע גם קלטת שיש בה שירה בפה או חזנות בלא כלי שיר "וואקלי" (שו"ת שבט הלוי שם), ויש מתירים (שו"ת אגרות משה או"ח קס"ח הערה י') ואולם סתם שירה בפה מותר ומי"מ יש להימנע משירה ברבים (ע"י קרא עלי מועד פ"ב הערה י"א).

ה. איסור השמעת כלי נגינה הוא גם לקטן שהגיע לחינוך (שו"ת אג"מ שם משום שאבלות דרבים היא), ואמנם מותר להשמיע לקטנים קלטות של סיפורי ילדים שיש בהם גם קטעים של נגינה (פוסקים).

ו. מותר לעשות סעודת שבע ברכות למי שהתחתן קודם י"ז בתמוז אבל בלא ריקודים ומחולות (שו"ת שבט הלוי ח"ג סו"ס קנ"ז), ויש מתירין אף ריקודים ומחולות (שו"ת אגרות משה אהע"ז ח"א סי' צ"ז), ובשאר סעודות מצוה כמו בר מצוה ברית מילה פדיון הבן וסיום מסכת אסור לרקוד אבל מותר לשיר בפה כנהוג (קובץ תשובות ח"ג סוס"י ל"ה).

ז. בקבלת פני החתן הנהוגה בישיבות הק' מותרת שירה בפה אבל בלא ריקודים (הגר"נ קרליץ זצ"ל ע"י קרא עלי מועד שם, ואולם אחר ר"ח יש להימנע מכך), ואולם עשיית מעגל בעלמא אינו נחשב לריקוד ומותר (הגרא"ל שטיינמן זצ"ל).

ח. הנהוג ברכב וחושש להירדם מותר לו לשמוע שירים אך ישתדל לשמוע שירים ללא ליווי כלי זמר (הגר"ח"ק זצ"ל).

ט. מותר ללמוד שיעורי נגינה כשהתכלית היא לשם לימוד ולא לשמחה, אבל מר"ח ואילך יש להחמיר (ע"פ פמ"ג סי' תקנ"א סקט"י ומובא בב"ה"ל שם דמותר אפילו לנגן בבתי השמחה של גויים לצורך פרנסה וע"י אג"מ ח"ג סי' פ"ז ושו"ת צ"מ חס"ז סי' י"ט אות א').

י. מותר לשמוע מוזיקה לצורך רפואי להפיג בדידות ופחדים אפילו בתשעת הימים (ע"י שו"ת משנה הלכות ח"ו סי' ק"ו), וכן הרגילים לצורך בריאותם לעשות התעמלות או הליכה לפי קצב הנגינה יכולים להמשיך בכך עד ר"ח אב (הגר"ח"ק זצ"ל).

יא. אין לערוך מסיבות בגני ילדים עם כלי זמר בימים אלו, ובודאי שאין לעשות כן בבתי חינוך של ילדים גדולים יותר (חוט שני ח"ב עמ' שכ"ה), ואם קבעו מסיבה ע"י ההנהלה ויש בזה שאלה של איבוד פרנסה יש לעשות שאלת רב.

תספורת

יב. מנהג האשכנזים שלא להסתפר אפי' לכבוד שבת מייז בתמוז עד אחר ת"ב (רמ"א סי' תקנ"א ס"ד ומ"ב סק"ב), ומנהג הספרדים לאסור רק בשבוע שחל בו ת"ב (שו"ע שם ס"ד), והשנה שחל ת"ב בשבת ונדחה ליום ראשון אין דין שבוע שחל בו (לדעת השו"ע ע"י תקנ"א ס"ד), ומותר להסתפר עד שבת, ומי"מ ראוי שלא להסתפר לפני אותה שבת כדי שיכנס ליום התענית כשהוא מנוול (בן איש חי דברים שנה ראשונה אות יב).

יג. מותר לגלח שיער השפם כל שמעכב האכילה (שו"ע סי"ג ובקיצושי"ע כתב דאין לגלח בשבוע שחל בו ת"ב), וכמו כן מותר למוהל לגלח את שפמו המעכב את המציצה (כה"ח שם ס"ק קע"ב), וכן מי ששערות ראשו מגודלים מותר לו להסתפר במקום הנחת התפילין (הליכות שלמה), וכן מותר לאשה לגלח שערות ראשה משום צניעות (ע"י מ"ב שם שקע"ט).

יד. אסור לספר ילדים אפילו שלא הגיעו לחינוך (שו"ע שם ס"ד ומ"ב סקפ"א ופ"ב ושעה"צ סקצ"א), ויש מקילין לספר ילדים עד שבוע שחל בו, ומטעם זה מקילין לחתן בר מצוה להסתפר שהוא יום שמחה שלו (ע"י מ"ב שם בשם הח"א), ואם מלאו לילד ג' שנים "חלאקה" מותר לספרו אפי' בשבוע שחל בו (ע"י מבית לוי בין המצרים אות ט').

טו. בן אשכנז שיש לו מספרה אין לו להשאירה פתוחה מייז בתמוז ואילך, אבל מותר לספר בצנעא בן ספרד הנוהג להסתפר עד שבוע שחל בו ת"ב (מבית לוי בין המצרים שדין האבילות אינו אוסרו רק בתספורת עצמו ולא בגילוח אחרים).

טז. המנהג שלא להסתפר הוא מליל י"ז בתמוז דליל י"ז בתמוז דינו כיומו (חוט שני שבת ח"ב ע"מ שכ"ה), וי"א דלצורך גדול יש להתיר תספורת בליל י"ז בתמוז (שו"ת אגרות משה או"ח ח"ד ק"ב ב' ולשיטתו קאי שהתיר אף נישואין בליל י"ז, וכן לברך שהחיינו בליל י"ז בתמוז, וע"י אשרי איש פס"ח סי"ג שהתיר בדיעבד להסתפר וע"י קרא עלי מועד פ"ב אות טו בהגהה, ובאג"מ כתב שהשנה ש"ז בתמוז יוצא בשבת אין להסתפר בליל י"ח שהרי כבר בין המצרים, ואולם צ"ע שבמג"א תקנ"א סקמ"ב מבואר שבין המצרים הוא בין הצומות ולא בין התאריכים ולכן מותר לכו"ע לברך שהחיינו בשבת י"ז בתמוז, וא"כ מה"ט מותר בשעת הדחק להסתפר גם השנה בליל הצום שהוא ליל י"ח).

ברכת שהחיינו והטוב והמטיב

יז. אין לברך שהחיינו בבין המצרים משום דימים אלו ימי פורענות הם והיאך יאמר "והגיענו לזמן הזה", ולכן לא יאכל פרי חדש או ילבש מלבוש חדש בימים אלו כדי שלא יתחייב בברכת שהחיינו (שוי"ע סי' תקנ"א סי"ז ומג"א שם), ואולם בשבת אפשר לברך שהחיינו, וכן **בראש חודש (מ"ב סקצ"ח ושעה"צ סקצ"ט), ועפ"י האריז"ל אין לברך שהחיינו אף בשבת (מ"א סקמ"ב).**

יח. ברכת שהחיינו על מצוה עוברת כגון פדיון הבן (או מילה) מותרת ולא יחמיץ הברכה (שוי"ע שם), וכששומע שהחיינו בברית י"א שיכול לכוין לצאת בזה על פרי או בגד חדש (שד"ח מערכת ביהמ"צ סי' א' סק"ד, וצ"ע דשני סוגי שהחיינו שם).

יט. מותר לקנות בגד חדש בבין המצרים עד ר"ח אב ולא ללבושו עד אחר ת"ב כיון שהאיסור הוא על השימוש בהם ומשום ברכת שהחיינו (כה"ח סקפ"ח והליכות שלמה), אבל בגדים שאינם חשובים כמו חולצה או גרביים שאין מברכים עליהם שהחיינו אפשר לקנותם ולחדשם עד ר"ח, אבל לאחר ר"ח אב אין לקנות וללבוש בגדים חדשים כלל (מ"ב סקמ"ה).

כ. חתן וכלה שמתחתנים אחרי ת"ב מותרים לקנות בגדים חדשים לצורך הנשואים אפילו אחרי ר"ח אב (מ"ב שם סק"ד).

כא. מי שבירך בטעות על פרי חדש ונזכר שעתה הם ימי בין המצרים יכול לברך ברכת שהחיינו (שעה"ת סק"ח).

כב. חולה או אשה מעוברת מותרים לאכול פרי חדש בימים אלו אף בלא ברכת שהחיינו דשמא תתאוה ויגרם נזק לה ולולד (מ"ב שם סקצ"ט), וי"א שיכולים אף לברך שהחיינו (כף החיים סק"ג).

כג. פרי חדש שלא ימצא אחר ת"ב מותר לאוכלו ולברך עליו שהחיינו (עי' רמ"א שם סי"ז, ובימינו שלכל אחד יש מקרר בביתו ניתן לשמור את הפרי עד שבת), וכן מי שנולדה לו בת מותר לברך שהחיינו שהרי יש לו לברך כשרואה אותה בפעם הראשונה והרי זה כפרי שאינו נמצא לאחר ת"ב (עי' מ"ב סי' רכ"ג סק"ב ועי' תורת היולדת פמ"ח הערה ט"ו שיחכה ויברך בשבת).

כד. אם קונה חפצים יקרים עבורו ועבור בני משפחתו כמו מכונת שאז מברכים על כך ברכת "הטוב המטיב" מותר לברך ברכה זו בבין המצרים כי אין בה שבח על הזמן, ויכול א"כ לקנות חפצים אלו בבין המצרים עד ר"ח אב.

כה. מותר לבנות ולשפץ או לצבוע את הבית בבין המצרים עד ר"ח אב, ומ"מ נכון להמנע מזה בכל ימי בין המצרים (א"ר סק"ד), וי"א שאין לחפש דירה בימים אלו (טעמא דקרא בשם מרן החזו"א זצ"ל).

כו. טוב להמתין מלעשות סעודת חנוכה הבית עד אחר ת"ב שיהיה סימנא טבא (שו"ת דברי סופרים סי' מ"ז).

זהירות מסכנה

כז. אין איסור ללכת לים ולבריכה עד ר"ח אב, אבל מ"מ יש להמנע מלהתרחץ במים עמוקים משום שהעת מסוגל לרעה (עי' תשובות והנהגות ח"ב סי' רס"ג, ומרן החזו"א זצ"ל לא הלך בתוך הים אלא בקצה הים), ויש שנמנעים מללכת לים ולבריכה בימים אלו (עי' מקור חיים שם סי"ד וכן מרן הסטייפלר זצ"ל לא נתן לבני ביתו לנסוע לים בבין המצרים).

כח. ניתוח או טיפול רפואי שסובל דיחוי יש להמנע מלעשותו בימים אלו (עי' שוי"ע סו"ס תקנ"א שלא להכות התלמידים בימים אלו משום סכנה), ואם יש לבצעו מיד אין לחוש ושומר ישראל ישמור מי שמקיים ונשמרתם מאד לנפשותיכם.

כט. מותר לטייל בימים אלו (עי' רמ"א תקנ"ג ס"ב ובשו"ת שבת הלוי ח"י סי' כ"ו סק"ז כתב דיש למעט בטיולים מחמת אבל הימים הללו), אבל לא ילך לטייל במקום שיש בו סכנה (שד"ח בין המצרים סי' א' אות י').

דיני תשעת הימים מר"ח אב עד תשעה באב – (תשפ"ב)

לא. משנכנס אב ממעטים בשמחה, ואם יש לו דין עם גוי (או ישראל מומר) ישתמט ממנו בימים אלו דריע מזליה (שוי"ע סי' תקנ"א סי"א), ודין זה מתחיל מהמולד של חודש אב וזהו שאמרו "משנכנס אב" (פמ"ג א"א סק"ב).

לב. מר"ח ועד התענית ממעטים במשא ומתן, ויעסוק רק כדי פרנסתו (שוי"ע שם ס"ב ותקנ"ד סוסכ"ב), ובזמנינו נהגו להקל בזה משום שהכל נקרא כדי פרנסתו (מ"ב סק"א), ומ"מ בעלי עסקים שעסקיהם בדברים המשמחים לבו של אדם, כמו מכירת כלי כסף או תכשיטים ימנעו בימים אלו מלסחור אפילו כדי פרנסתם (שעה"צ סק"ג).

לג. אין לקנות בימים אלו דברים המשמחים כגון כלי כסף ותכשיטים שאינם לצורך פרנסתו (שוי"ע ומ"ב שם), ובכלל זה לקנות כלים ורהיטים שיש בקנייתם שמחה (מבית לוי פ"ו אות י"ח), וכן לקנות מזגן שיש בקנייתו שמחה אבל מי שסובל מאוד מן החום נחשב כחולה ומותר (מבית לוי שם), וכן אביזר הנצרך לבריאותו כמו משקפיים מותר (הגרשו"א זצ"ל).

לד. אין לתת מתנות של שמחה מחתן לכלה ולהיפך (שו"ת אגרות משה אהע"ז ח"ד סי' פ"ד סק"א), ומ"מ דברים הנהוגים לתת בזמן כתיבת התנאים מותר לתת שזהו כחוב בין שני הצדדים (הגרשו"א אוערבך זצ"ל).

לה. מותר לתת מתנה לחתן בר מצוה בתשעת הימים (הליכות שלמה פ"ד הערה י"א שלא מצינו איסור נתינת מתנה רק בת"ב) ומטעם זה מותר לתת לגנת מתנה בסוף השנה ובפרט שזה נחשב כפריעת חוב.

תיקוני בית ושיפוצים

לה. אסור לסייד את הבית בימים אלו, ובכלל זה להדביק טפטים ולתלות וילונות ושאר קישוטים (עי"פ השו"ע שם ס"ב דבכלל בנין של ציור הוא), ואם נתקלקלו קירות הבית מחמת נזילה מותר לסיידם כדי לתקן הקלקול (עי' משני"ב סק"ב).

לו. אסור לעשות שיפוצים אם נועדו להרווחה בעלמא, אבל אם משפץ מחמת שצר לו המקום בו הוא גר מותר, וכן אם משפץ דירה שקנה ויהיה לו הפסד ממון אם לא יעשנו בימים אלו לפי שדר בדירה שכורה מותר (עי"פ מ"ב שם סק"ב).

לז. אסור לנטוע נטיעות של נוי ליפות את גינתו (שוי"ע שם ס"ב), אבל לסדר הגינה כרגיל מותר (מבית לוי שם אות ה'), והשנה שנת השמיטה אסורות עבודות הקרקע בכל אופן.

לח. מותר לעסוק בבנין של מצוה, כגון לשפץ בית כנסת ות"ת וישיבה, ובפרט שהוא מצוה דרבים כמקוה (רמ"א סי' ב).

תפירה וקניית בגדים חדשים

לט. אסור לקנות וללבוש בגדים חדשים בתשעת הימים אפי' שאינם חשובים כמו גרביים מטפחות ומגבות (עי' רמ"א סי' ומ"ב סקמ"ה), לבד מנעלי בד לצורך ת"ב (שו"ת אגרות משה או"ח ח"ג סי' פ').

מ. איסור קניית בגדים חדשים הוא אפי' על מנת ללבושם לאחר ת"ב (מ"ב שם סקמ"ט), או ליתנם במתנה (אורלי"צ שם).

מא. איסור קניית בגדים הוא אפילו לקטנים וכמו בכיבוס שאסור, ובמקום שמותר לכבס בגדי קטנים מותר אף לקנות, ומ"מ תינוק שנולד מותר לקנות עבורו בגדים חדשים שהרי אין לו מה ללבוש, ואין צריך לקנות לפני הלידה.

מב. מותר לקנות בימים אלו דבר האבד כגון ביריד או במכירות סוף עונה במחירים מוזלים שלאחר ת"ב יתייקרו המחירים (עי' מ"ב סקמ"א), ומטעם זה מותר לחתום חוזה לקניית דירה, לפי שאינו יודע אם יזדמן לו אח"כ (אורלי"צ שם).

מג. אסור לתפור לארוג או לתקן בגדים חדשים בימים אלו ובכלל זה שלא לרקום או לסרוג, אבל בגדים ישנים שנקרעו מותר לתקן (שו"ע סי' ומ"ב סקמ"ו ועי' כה"ח ס"ק קט"ו-קט"ז), ואם משאיר סיום התפירה לאחר ת"ב מותר (שערי נחמה).

רחיצת הגוף

מד. נוהגים שלא להתרחץ מר"ח אב אפי' בצונן אבל פניו ידיו ורגליו מותר לרחוץ בצונן (רמ"א סי' תקנ"א סט"ז), וכן אפשר לקחת מגבת רטובה או ממחטות לחות ולהעביר על גופו (הגר"י קרליץ זצ"ל).

מה. יש מתירים לסובלים מזיעה מרובה לרחוץ כל גופם בצונן (פושרים) עם סבון אבר אבר אבל לא בבת אחת (שו"ת שבה"ל ח"ז סי' ע"ז ב' וח"ח סי' קכ"ז), ויש מקילים אפי' רחיצה גמורה בצונן (פושרים) כשאין כוונתם לתענוג אלא להסיר הזיעה המרובה שעליהם בימי הקיץ החמים (שו"ת אגרות משה אהע"ז ח"ד סי' פ"ד ד').

מו. רחיצה לצורך רפואה כגון לחולה או שיש לו פצעים מותרת אפילו בחמין ואפילו בשבוע שחל בו (מ"ב סקפ"ח).

מז. ילדים קטנים שמתלכלכין תדיר מותר לרחצם כדרכם, וילדים גדולים רק כשצריכים לכך (עי' מ"ב תקנ"א סקצ"ג וסי' קרא עלי מועד עמ' ל"ד), וילדים הרגילים להתרחץ בכל יום מותר לרחצם בכל יום כדרכם (הגר"ח קניבסקי זצ"ל).

מח. אסור לרחוץ בים ובבריכה (ערוה"ש סל"ד), אולם לצורך רפואה ובריאות מותר (שם סל"ו ושעה"צ סקצ"ד, ובשו"ת קנין תורה ח"ב סי' ק' מביא שראה את מרן הגר"י זצ"ל במקום הרחיצה לרפואה בשוויץ בערב ת"ב).

ר"ח אב שחל בערב שבת

מט. כשר"ח אב חל בערב שבת כמו השנה אין השבת הראשונה שבת חזון אלא השבת השניה שהיא ערב צום תשעה באב, ולכן מותר לרחוץ כל גופו בחמין עם סבון לכבוד שבת (מ"ב סקפ"ט ועי' ט"ז סקט"ו הליכות שלמה בין המצרים פי"ד סי' ט), והרגיל לרחוץ כל ערב שבת יכול גם לטבול במקוה אף שאינו רגיל בטבילה (עי' קצשו"ע קכ"ב י"ב).

נ. בערב שבת חזון שהשנה הוא ערב ת"ב נדחה מותר לרחוץ ראשו פניו ידיו ורגליו בחמין למי שרגיל כל ער"ש לרחוץ בחמין (רמ"א שם), אבל לא בסבון (מ"ב שם ס"ק צ"ו), וי"א אף בסבון (מרן החזו"א זצ"ל), ויש מקילים לרחוץ כל גופו בחמין לכבוד שבת (שו"ת רבבות אפרים ח"ג סי' שמ"ז בשם הגרמ"פ זצ"ל, ועי' שו"ת מהר"י ברונא סי' י"ב וז"ל: ונראה לי היתר גמור ומצוה לחוף ראשו בחמין), ונכון לחפוף ראשו בע"ש קודם חצות בפרט השנה זהו ערב ת"ב נדחה ובדיעבד יכול גם אחרי חצות (פמ"ג משב"ז שם סקט"ו וביאור"ל שם סט"ז ומש"כ הלבוש דאדרבה יש לאחר סמוך לכניסת השבת הוא דוקא בער"ש חזון שאינו סמוך לת"ב אך השנה דערב שבת חזון הוא ערב ת"ב יודה שיקדים לרחוץ קודם חצות), ובני ספרד הנוהגים איסור רחיצה רק בשבוע שחל בו מותר לרחוץ ולטבול בערב שבת זו כרגיל דאין השנה דין שבוע שחל בו לדעת השו"ע (עי' שו"ע סי' ד) ולמנהג אשכנז מקילין דבת"ב נדחה אין דין שבוע שחל בו רק לענין דברים שאינם אסורים אלא ממנהג (עי' רמ"א ולבוש שם ומג"א סקל"ה).

נא. הנוהג לטבול כל ערב שבת מותר לו לטבול אף בערב שבת חזון (מ"ב סקצ"ה), וכן מי שרגיל לטבול כל יום במשך ימות השנה או לטבילת עזרא מותר גם בימים אלו, וראוי לטבול בפושרים, אך לא ישתהה שם ויצא מיד (שו"ת שבט הלוי ח"ז סי' ע"ז), ואם יש שלט במקוה שלא לטבול קודם שרוחץ מותר לרחוץ (הגרא"ל שטיינמן זצ"ל).

בשר ויין

נב. נוהגים שלא לאכול בשר ואפי' בשר עוף ולא לשתות יין או מיץ ענבים בתשעת הימים ואף ר"ח בכלל זה (עי' שו"ע סי' תקנ"א סי"ט וסי"י ומ"ב סקמ"ח), וכן מנהג בני ספרד, למעט ר"ח עצמו שאוכלים בשר (כה"ח שם ס"ק קכ"ה וקכ"ו).

נג. תבשיל שנתבשל ביחד עם הבשר נהגו להחמיר שלא לאוכלו, אבל אם רק נתבשל בקדירה בשרית מותר (מ"ב סקס"ג), וכן עוגה או תבשיל שמעורב בו יין וניכר טעם היין הוא בכלל המנהג שלא לאוכלו (שו"ת שבה"ל ח"ט סי' קל"ט).

נד. חולה או יולדת הסובלים מחוסר דם או אדם חלוש הצריך לאכול בשר מותרים באכילת בשר אפילו בשבוע שחל בו (עי' רמ"א סעי' ט' ומ"ב סקס"א), וכן מינקת שמזיקת לתינוקה שאינה אוכלת בשר מותרת (כה"ח ס"ק קל"ז).

נה. האיסור לאכול בשר ולשתות יין הוא גם לקטנים אפילו שעדיין אינם בגיל שיודעים להתאבל על ירושלים (מ"ב סק"ע), אבל אם אכילת הבשר מועילה לבריאותו של הקטן מותר להאכילו בשר (ערוה"ש סכ"ו ושו"ת דברי יציב ח"ב סי' רל"ו).

נו. בסעודת מצוה כמו מילה או פדיון הבן אוכלים בשר ושותים יין כל השייכים לסעודה, דהיינו כל מי שהיה הולך לסעודה גם שלא בימים אלו, אבל בשבוע שחל בו ת"ב אין לאכול בשר ולשתות יין רק למנין מצומצם מלבד הקרובים הפסולים לעדות (רמ"א סי' ט), ובברית מילה יתן לקטן לשתות את היין (רמ"א שם), והשנה שחל תשעה באב בשבת ונדחה אין דין שבוע שחל בו לענין זה שהוא רק מנהג ומותרים כל השייכים לסעודה לאכול בשר ולשתות יין (מג"א סקל"ה).

נז. סעודת סיום נחשבת ג"כ כסעודת מצוה ומותרת באכילת בשר ושתית יין (רמ"א שם ס"ט), ואפי' אותם שלא למדו מותרין לאכול אם היו באים גם בזמן אחר משום רעות (מ"ב שם סקע"ג), אבל בשבוע שחל בו ת"ב אין להתיר לאכול בשר רק למנין מצומצם כמו לענין ברית מילה (מ"ב שם סקע"ז), והשנה אין דין שבוע שחל בו לענין זה וכו"ל.

נח. מותר לאכול בשר ולשתות יין בסעודות שבת כמה שירצה (מ"ב סק"ט), והשנה שצום ת"ב נדחה ליום ראשון יכול לאכול בשר ולשתות יין בסעודה המפסקת ומפסיק את הסעודה לפני שקיעת החמה (ע"י שו"ע סי' תקנ"ב סי"י ומ"ב שם).

נט. במוצאי שבת ראשונה בתשעת הימים מבדילין על היין (שו"ע שם), ונוהגים שלא לשתות את היין אלא נותנים לקטן שהגיע לחינוך ועדיין אינו חש בצער ירושלים (רמ"א שם), ואם אין לו אלא בת שהגיעה לגיל זה ישתה בעצמו שאין נותנים לנשים לשתות מהבדלה (הגר"ש אלישיב זצ"ל), ואמנם מחמת הספיקות בהגדרת תינוק שהגיע לגיל הנ"ל יש שנהגו לשתות את היין בעצמם (הגר"ש אויערבך זצ"ל וכן מו"ר הגרא"ל שטיינמן זצ"ל היו שנים שמחמת ספק זה שתה את היין בעצמו), ועדיף שישתו מיץ ענבים ולא יין (הגרא"ל שטיינמן זצ"ל), ומנהג החסידים שהמבדיל שותה בעצמו, ומ"מ לא ישתו יין בברכת המזון בימי חול אף שהוא מצוה ויברכו ברכת המזון בלא כוס (מבית לוי שם פ"ח אות ו').

ס. בהבדלה כשנותן לקטן לשתות אין צריך המבדיל לשתות כלל מהכוס ושונה מכל ברכת הנהנין משום דהוי מצוה ומועיל בזה ערבות, ואם עשה הבדלה על דעת שהקטן ישתה את הכוס ואח"כ נתחרט הקטן ולא רצה לשתות צריך המבדיל לברך שוב בפה"ג כיון שלא היה בדעתו לשתות מהכוס (שלמי תודה בין המצרים ע"י ל"ד), ואולם יש נוהגים לתת לקטן לשתות רק אחרי שטועמים כיון דמ"מ הוי ברכת הנהנין (הגרא"ל שטיינמן זצ"ל).

כיבוס, גיהוץ, לבישת בגדים חדשים ובגדי שבת

סא. אסור לכבס ולגהץ בגדים ומגבות וסדינים בשבוע שחל בו ת"ב (שו"ע סי"ג וזהו מעיקר דין המשנה), ומנהג האשכנזים להחמיר מראש חודש (רמ"א שם), ואסור אפי' אם אינו רוצה ללבוש עתה אלא להניחו לאחר ת"ב (שו"ע שם), ובגד שהתקמט לאחר לבישתו מותר לגהצו (חוט שני ר"ה ע"י ת"י"ג).

סב. מי שאין לו אלא בגד אחד מותר לכבס עד שבוע שחל בו (מ"ב סק"ט) ומ"מ עדיף לקנות בגד מאשר לכבס דכיבוס הוזכר בגמ' (הגר"ח קניבסקי זצ"ל), וכן מי שנתלכלכו כל בגדיו בזיעה דינו כמי שאין לו אלא חלוק אחד (הגר"ש ואזנר זצ"ל).

סג. איסור הכיבוס כולל גם שלא ללבוש בגדים חדשים (שו"ע סי"ו) ובגדים מכובסים, ולא להציע המיטה בסדינים מכובסים (שו"ע סי"ג), ואולם מותר לתת לאורח סדינים ובגדי שינה מכובסים (שו"ת מנחת יצחק ח"י סי' מ"ד).

סד. בגדים שמחליפין אותם תדיר מחמת זיעה כגון לבנים וגרבים מותר להחליפם בימים אלו (הגר"ש אלישיב זצ"ל), ויש שמחמירים אף בזה (שו"ת מנחת יצחק שם).

סה. אסור ללבוש בימים אלו בגדי שבת (רמ"א תקנ"א סי"א ומ"ב שם סק"ד), ובעלי הברית מותרים ללבוש בגדי שבת (רמ"א שם) וכן הדין בפדיון הבן מותר לאותם קרובים ללבוש בגדי שבת (כ"פ החיים שם סק"ז), אבל המכניס והמוציא (הקוואטר) אינו בכלל זה, ומכל מקום האשה המכנסת את התינוק לובשת בגדי שבת שזהו עיקר מצותה (מ"ב שם סק"ג).

סו. בסעודת בר מצוה מותר לחתן הבר מצוה והוריו ללבוש בגדי שבת (הגר"ש אלישיב זצ"ל).

סז. בחור שנפגש בימים אלו רשאי ללבוש בגדי שבת ולהתרחץ (שו"ת שבט הלוי ח"ט סי' קל"א אות ד').

סח. המנהג היום להכין לפני ר"ח את הבגדים לתשעת הימים ע"י שילבש את כל הבגדים המכובסים שיצטרך לט' הימים עד שהבגד יהיה נראה כמשומש והעיקר הוא שלא יהיה ניכר חידושו, ויכול ללבוש כמה בגדים אחד על השני זמן מה (חצי שעה) ובלבד שיתקמטו קצת, ולא ילבשם ממש ביחד דקשה לשכחה (הגר"ח קניבסקי זצ"ל).

סט. בגדי ילדים (עד גיל י"ג) מותר לכבסם עד שבוע שחל בו תשעה באב שאז אסור מעיקר הדין (ע"פ הרמ"א סי"ד ומ"ב סק"ב), ומ"מ בגדי קטנים שמתלכלכים תדיר (עד גילאי 7-6) מותר לכבסם גם בשבוע שחל בו ובפרט השנה ש"א דאין שבוע שחל בו (ע"י שו"ע סי"ד ומ"ב סק"ב).

ע. מותר לכבס ולהחליף מגבות בביהמ"ד לפי שהוא צרכי רבים (רמ"א שם ס"ב דלצורך מצוה הכל שרי וכ"ש צרכי רבים).

עא. השנה שבת הראשונה בתשעת הימים אינה שבת חזון ולובשים בגדי שבת כרגיל אף הנוהגים שלא ללבוש בגדי שבת בשבת חזון (יד אפרים סק"כ ושעה"צ שם מ"ו), אבל לא בגדים חדשים (ע"י מ"ב שם סק"ט), ואין צריך לפשוט מיד את בגדי השבת אבל אם פשטם אין ללבושם בחזרה (א"א בוטשאטש), וי"א שיש לפשוט את הבגדים מיד לאחר הבדלה (הגר"ח זצ"ל).

עב. בשבת חזון נוהגין ללבוש בגדי שבת כרגיל, ויש משנים בגד אחד (מ"ב סק"ו), ומ"מ אסור ללבוש בגדים חדשים (מ"ב שם), ולבושם בשעה שרגיל ללבושם כל ערב שבת (הגר"ש אויערבך זצ"ל).

עג. חתן ששבת העליה לתורה "אויפרוף" שלו בשבת חזון אסור לו ללבוש בגדים חדשים רק בגדי שבת (מ"ב שם סק"ט), ולכן אם לובש "שטריימל" יחדש אותו בשבת שלפני תשעת הימים, ומ"מ אם לא לבשו קודם יש מקילין ללבושו כדי שלא יראה כאבילות בפרהסיא (שלחן עוזר סי' ו' ס"א סק"ב).

עד. מותר להשתמש במפות שולחן מכובסות לכבוד שבת (רמ"א סי"ג), וכן במגבות מכובסות אבל לא בסדינים (מ"ב סק"ג), ומ"מ לכבס אף לכבוד שבת אסור (מ"ב ס"ק ל"ב).

עה. מותר ליטול צפרניים עד שבוע שחל בו ת"ב, ובשבוע שחל בו יש דעות בין האחרונים (מ"ב שם סק"כ) והשנה שת"ב חל בשבת ונדחה אפשר ליטול צפרניים עד שבת.

עו. מותר לצחצח נעליים כשהוא רק "משחיר" אותם אבל להבריק אסור (שו"ת א ח"ג סי' פ'), ויש שאוסרים אפילו רק להשחיר (מרן החו"א זצ"ל), ולצורך שבת מותר לכו"ע אפילו להבריק (ע"י מבית לוי שם פצ"ז אות ד').

עז. נוהגים שלא לשטוף הרצפה ולנקות את הבית רק בצורה קלה ולא באופן יסודי, אך לכבוד שבת מותר (מבית לוי שם אות ט'), ובת"ב מותר להדיח רק מקום המטונף.